

Waarnemingen in regio Amsterdam, 1e kwartaal 1979.

Het ligt in de bedoeling deze rubriek in het vervolg een nieuwe vorm te geven. Als experiment zal geprobeerd worden het verslag een verhalende vorm te geven, wel vergelijkbaar met de rubriek "Recent reports" in het tijdschrift "British Birds". Om dit te realiseren zal het echter noodzakelijk zijn te kunnen putten uit een groot aantal waarnemingen om geen gevaar te lopen een vertekend beeld te geven. Bij deze opzet wordt het ook interessant om in het verslag meldingen op te nemen van (bijzondere) gedragingen of andere belangwekkende gebeurtenissen en het is bijv. aardig om eens te vernemen of vogelsoorten in minder dan gebruikelijke aantallen zijn waargenomen. Niet alle waarnemingen zullen in dit verslag worden opgenomen om het wat leesbaar te houden. Alle ontvangen gegevens blijven wel bewaard en zijn desgewenst op te vragen.

Waarnemingen voor het volgende kwartaaloverzicht, bij voorkeur die waarnemingen welke Uw volkomen vertrouwen hebben, kunnen tot uiterlijk eind juni worden toegezonden aan: W.E.M. van der Schot,
Jacob Obrechtstraat 14 hs,
1071 KL Amsterdam

Het was voor velen een geheel nieuwe ervaring om na talloze kwakkelwinters een "ouderwetse" strenge winter mee te maken. Kenmerkend was de hardnekkigheid waarmee de winter standhield met bij uitzondering lichte dooi maar meestal strenge vorst, sneeuwjachten en langdurige ijzelregen.

Wie onder deze omstandigheden de moed had op pad te gaan zal menigmaal de gevolgen hiervan voor de vogels hebben opgemerkt. Een belangrijk deel van de vogels welke niet naar zuidelijker streken waren getrokken hebben de winter niet overleefd. De vogels welke naar de steden trokken zijn nog het beste afgeweest dankzij voederacties en de relatief grote delen open water t.g.v. het spuien van de grachten. Op het hoogtepunt van de winter verbleven uitzonderlijk grote concentraties Meerkoeten, Wilde-, Kuif-, en Tafeleenden in de Amsterdamse grachten. Het geleidelijk dichtvriezen van het IJ had tot gevolg dat uiteindelijk ook troepjes Futen, Grote Zaagbekken, Nonnetjes en Brilduikers naar de stad uitweken en enkele troepje Middelste Zaagbekken, gewoonlijk kustvogels, werden gesignaleerd tot in de Plantage Muidergracht en de Nieuwe Herengracht. Hoewel IJmuiden het vertoningsrecht had van een prachtige Geelsnavelduiker en waar zo nu en dan ook de andere duikersoorten verbleven, werden ook rond de stad enkele duikers gezien.

Een Parelduiker op het Nieuwe Meer op 3 febr. en Roodkeelduiker op het 2e Diem op 15 jan, 7 febr. in de Hoofdvaart (Hoofddorp) 4 febr. bij Oude Meer en op 28 febr. op het Nieuwe Meer.

De zeldzamere Futen waren hier en daar ook present. Op 14 jan. werd een Roodhalsfuut gezien bij Buitenhuiserveen en op 22 mrt. een ex. in de ringvaart Watergraafsmeer. Een Kuifduiker werd op 27 jan. gesignaleerd bij de Schellingwouderbrug en Geoorde Futen in de Muidertrekvaart, bij de Oranjesluizen en 2 exx. in de zandput N.M. op 22 maart.

Een indrukwekkend verschijnsel gedurende de wintermaanden waren de massale ganzenverplaatsingen. Amsterdam blijkt duidelijk op de route te liggen van de zich tussen Zeeland en Flevoland/Friesland verplaatsende ganzen.

Op topdagen als 17 jan., 13, 17, 27 en 28 febr. moeten tienduizenden Kol-, Riet-, en Brandganzen over de stad zijn gevlogen, de vele waarnemingen in aanmerking nemend. In veel kleinere aantallen werden ook Kleine Riet-, Grauw-, en Rotganzen waargenomen.

Op 27 febr. deed zich een vreemd geval voor; Door de invallende dooi in zuid Nederland en de aanhoudende kou in het noorden vlogen troepen ganzen zowel naar het N.O. als naar het Z.W.. Zo gebeurde het bij de Oranjesluizen dat op een moment een formatie brandganzen op een in tegengestelde richting vliegende groep Rietganzen aanstuurde en deze met alle moeite wist te ontwijken. Niettemin zetten beide groepen hun reis in de afgesproken richting voort.

Uitgeputte ganzen werden enkele malen rond en zelfs in de stad gevonden. Op 17 jan. zag een verraste wandelaar drie Canadese Ganzen in de Nieuwe Herengracht neerstrijken ende beheerder van de voederplaats op de Amstel bij het Kalfje kreeg bezoek van 10 Rotganzen. Bij de Anna's hoeve werd een aan het ijs bevroren dode Rietgans gevonden welke al enige tijd in de omgeving had vertoeft. Het bleek een exemplaar van de nominaatvorm *Anser fabalis fabalis* te zijn en volgens waarnemers was deze vorm dit jaar in meer dan normale aantallen aanwezig. Overigens zijn er de afgelopen winter in Nederland meer Rietganzen geweest dan de geschatte wereldpopulatie zoals die bekend was. Van eendeverplaatsingen zijn aanzienlijk minder waarnemingen gedaan. Een uitzondering hierop vormen de Smienten. Op 28 febr. werd gezien hoe uit een troep van $\pm$ 3000 Smienten, welke in de Diemerpolder verbleven, geleidelijk groepjes wegvlogen naar het N.O..

Reigers schijnen nog geeneens zoveel onder de omstandigheden geleden te hebben. De kolonies leken in maart vrij goed bezet. Een grote sterfte onder de Reigers was verwacht omdat Reigers in hun vetreserves grote hoeveelheden giftige chemicaliën opslaan. Het is mogelijk dat veel Reigers door de bijvoeding deze vetreserves geeneens hebben moeten aanspreken. Roerdampen worden echter niet bereikt bij voederplaatsen. Zoals in elke strenge winter kreeg de populatie een gevoelige klap. In de Vijfhoek werden ten minste vijf dode Roerdampen gevonden.

Roofvogels hadden het waarschijnlijk niet zo moeilijk dankzij de aanwezigheid van veel verzwakte kleine vogels. Vooral in de stad was het merkbaar dat de Torenvalken zich specialiseerden op de vogelvangst. De vangsten van Mussen, een Pimpelmees en een Merel werden signaleerd. Smellekens werden weer enkele malen boven de stad gezien en Blauwe Kiekendieven (meestal wijffjes) werden regelmatig gezien bij de, rond de stad liggende, braakliggende terreinen. Sperwers verschenen tot in de stad. Enkele exx. werden tot in het stadscentrum gezien.

Zeldzamere roofvogels waren een Ruigpootbuizerd op 25 jan. bij de Sloterplas, 7 jan. een ex. bij Muiderberg en op 28 febr. 1 ex. bij de Vijfhoek. Op 24 maart vloog een Rode Wouw naar het N.O. over Diemen en een Visarend, gewoonlijk geen liefhebber van ijs werd op 18 febr. boven de Coontunnel gezien, aangevallen door 2 Kraaien. Slechtvalken worden gelukkig weer vaker gezien. Op 11 jan. 1 ex. boven Hoofddorp, 17 jan. 1 ex. bij de Rietveldacademie en op 22 jan. een jagen ex. bij de Anna's hoeve en op dezelfde dag nog een wijffjes Slechtvalk bij de ringvaart Watergraafsmeer.

Over sterfte bij Uilen zijn weinig berichten binnengekomen. In het noorden echter wordt de sterfte van Kerk- en Ransuilen ernstig genoemd, wel driekwart van de populatie. De weinige berichten uit de regio spreken vreemd genoeg van toename gedurende de winter van Ransuilen op de roestplaatsen.

Een Velduil werd gezien bij de polder de Ronde Hoep op 26 febr. en de volgende dag vloog een door meeuwen achtervolgd ex. over de Jekerstraat.

Weinigen zullen gelukkiger zijn geweest dan de persoon die op 28 jan. reizend in de bus van IJmuiden naar Amsterdam een Sneeuwuil uit de berm van de Noordzeeweg zag vliegen. De weersomstandigheden op dat moment in aanmerking nemend was er geen passender vogel te bedenken dan deze zeldzame hoog noordelijke uil.

De enige noemenswaardige meeuw van de winter was een Grote Burgemeester welke geruime tijd te bezichtigen was bij de brug over de schinkel bij de Overtoom.

Lang naar uitgekeken maar eigenlijk niet meer verwacht was de komst van de Grote Trappen in het land. Velen ondernamen expedities naar bijv. Oostvoorne, de Achterhoek of de Flevopolders. Een andere waarnemer zag ze eenvoudig dichterbij huis vanuit het strandpaviljoen bij Hollandse brug (Muiderzand) waar op 22 jan. 2 exx. langs kwamen vliegen. Eén ex. was duidelijk groter dan de andere, wordt gemeld. Het merendeel van de weidevogels had al voor de vorstinval een veilig heenkomen gezocht. Enige achterblijvers hadden het echter zwaar te verduren. Vooral de noordelijke tureluren werden veel dood langs de kust gevonden. Een vreemd geval is dat van twee tureluren van de ondersoort Robusta welke op 9 jan. op het ijs van het Beatrixpark werden gezien. Op 28 jan. vloog nog een Kievit over de stad naar het Z. terwijl de winter al weken heerste. Na het invallen van de dooi begon de terugkeer van de weidevogels weer op gang te komen. Kievitten, Scholeksters, Grutto's, Snippen en Goudplevieren waren alweer present in de eerste weken van maart. De maand zou echter veel te koud blijven. De zangvogels, in het bijzonder de insectenetende zangvogels, hebben een zware tijd achter de rug. Winterkoninkjes zijn beslist sterk in aantal achteruitgegaan. Op weinig plekken werd de zang gehoord. De Roodborst was zo goed als verdwenen gedurende de vorst maar in maart arriveerde gelukkig weer trekkers uit het zuiden. Van IJsvogels werden dit kwartaal geen waarnemingen ontvangen. De Mezen, Spechten en zaadetende vogels hebben vermoedelijk minder van de winter te lijden gehad gezien de redelijke bezetting dit voorjaar. Hier moeten de tonnen verstrekte pinda's, broodkorsten, spekwierd en Sluys'-voeders van invloed zijn geweest.

Een wonderlijke waarneming onder de in februari heersende weersomstandigheden was die van een zingende Zwarte Roodstaart bij het V.U. complex op 6 februari. Navraag bij Prof. K.H. Voous wees uit dat de vogel hier overwinterde en dit andere jaren ook doet. Een ♂ Zwartkop beurde een vergelijkbare prestatie welke op 18 jan. in Diemen werd gezien, etend van gestrooid brood.

2 Vuurgoudhaantjes werden op 15 en 19 jan. in het Beatrixpark gezien en op 4 febr. nog één ex. in de Jekerstraat, sneeuw en ijzel trotserend. De terugkeer van de zangvogels kwam net als bij de weidevogels op gang zodra de dooi was ingezet. Op 13 febr. waren de Veldleeuwerikken erg voorbarig toen al 1000-en exx. naar het noorden vlogen. Er volgden nog twee barre winterweken. Op 27 febr. herhaalde zich dit verschijnsel maar nu definitief. Begin maart verschenen de eerste Grote Lijsters en de Witte Kwikstaart werd op 4 maart gezien bij Diemen. De eerste Tjiftjaf werd op 11 maart voor het eerst gehoord langs de Middenweg en de Zwarte Roodstaart bij het kantongerecht was present op 18 maart.

Andere noemenswaardige doortrekkers waren c.a. een Klapster op

11 maart bij Diemen, Grote Gele Kwikstaarten langs het IJsselmeer en de Vijfhoek, Waterpiepers op 17 maart in de Haarlemmermeer en 29 maart 1 ex. bij de Gaasperplas en een Roodborstlapuit bij de PEN-centrale op 27 maart.

De eerste vinkeslag werd op 2 maart genoteerd in het Beatrixpark en een zingende Keep werd op 31 maart gehoord bij het N.M.B.kantoor, E. van Beinumstraat.

Een leuke waarneming tot besluit is die van een Raef, gesignaleerd in de Diempolder, op 9 maart.

Hartelijk dank aan de inzenders der waarnemingen:

Waarnemersclub Diemen
Mej.Mr.J.van Drooge
Drs.J.Frieswijk
H.Kamp
J.Reijnders
R.Schoevaart
S.Schoevaart

Mej.E.Smallegange
J.W.Stritter
J.Swaab
W.Verhoeve
C.v.d.Wiel

vdSch/GvT